

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 25 februari 2012 / 2 adar 5772
Sidra Troema, Sjemot [Exodus] 25:1-27:19, Tanach blz. 159-165
Haftara: I Koningen 8:1-21. Tanach blz. 687-689

Commentaar door rabbijn [Fred Morgan](#)
Senior Rabbi van [Temple Beth Israel](#), Melbourne, Australië

Vertaling: Jaap Frank en Sabine Frank-Fiedler
[Het Engelse origineel](#)

In sidra Teroema begint het verhaal dat vijf wekelijkse Tora-voorlezingen duurt en dat gaat over de bouw van de *Misjkan*, het heiligdom dat het joodse volk met zich meedraagt door de woestijn. Dit is het langste, doorlopende verhaal in Tora en vertelt ons tot in elk denkbaar detail over het ontwerp en de werking van de *Misjkan* –kortom heel het *wat* en het *hoe* van het heiligdom. Het zegt ons evenwel niets over het *waarom* van de *Misjkan* noch waarom het volk wordt opgeroepen om voor God een heilige ruimte in hun midden te bouwen. Immers, tot aan deze sidra is het doel van de Tora geweest ons te tonen dat God overal is. God is almachtig en alomtegenwoordig. Samen met de Israëlieten in Egypte hebben we nog maar net kennis genomen van Gods overheersing van de natuur dank zij de tien plagen, het splijten van de Rietzee zee en de verdrinkingsdood van het leger van Farao. Er is geen plek waar God niet is aanwezig en er is niets dat God niet kan. Waarom moet het volk dan toch een heiligdom construeren als verblijfplaats voor God?

Uit de vele mogelijke antwoorden op de vraag: *waarom* de *Misjkan*, wil ik mijn aandacht richten op een, die slaat op de situatie van de mensen en wat ze, als een volk van slaven hebben meegemaakt. Nog maar een paar maanden geleden zijn ze verlost uit hun slavenbestaan dank zij de tussenkomst van een God die schrikbarend huishoudt in de natuur, die de zeeën splijt met de machtige greep en de uitgestrekte arm van de krijger en die de vijand vernietigt door hem in de diepte van de wateren te dwingen. Hun leidsman Mosjeegaat de berg op om zich met deze angst- en ontzagwekkende God te verstaan. Alleen gelaten in de woestijn, gedesorienteerd en vertwijfeld wordt het volk overweldigd door angst: angst voor het onbekende, angst voor de onzekerheden van de toekomst, angst voor hun leven.

Het is deze angst die de achtergrond vormt voor de episode van het Gouden Kalf (waarover

we over twee weken zullen lezen). Die beschrijft een gebeuren waarbij het volk tracht toevlucht te vinden bij een god van eigen makelij en probeert aan zijn paniek te ontkomen door zich over te geven aan onbeheerste dans- en braspartijen.

De *Misjkan*, die heilige ruimte in een tent waar Gods aanwezigheid meteen door het volk kan worden ervaren, is de door God aan het volk gegeven verdediging tegen de vrees. Het verzekert het volk dat het niet door God is verlaten. Evenmin zal Hij zich tegen hen keren en hen vernietigen zoals Hij de Egyptenaren vernietigde. God staat ze bij, stelt ze gerust en troost ze in hun benauwdheid. Dit is waarom in de literaire chronologie van de Tora het ontwerp van de *Misjkan* nauwgezet wordt gepresenteerd lang voordat de mensen bevangen raken door hun door hun angsten in het gebeuren van het Gouden Kalf. Nog voordat ze ziek worden, is de genezing al geopenbaard.

“Maak Mij een heilige ruimte (*Mikdasj*) waarin Ik kan verblijven” (*betocham*) zegt God in Troema. Het is vaak opgemerkt dat de Hebreeuwse woordkeuze *betocham*, hier vertaald met ‘waarin’, feitelijk in het meervoud staat en dus zou moeten worden vertaald met ‘binnen hen’. Dit leidt tot de suggestie dat God in eenieder huist die Hem in zichzelf een plek geeft. De ‘heilige ruimte’ waar in Troema over wordt gerept, slaat dus niet alleen op de tastbare *Misjkan*. God huist in ons hart, in ieders persoonlijke heiligdom. Het ervaren van intimiteit, warmte, beslotenheid en aanwezigheid overwint angst en brengt vrede. Het besef van Gods macht, die in de wereld tot uitdrukking komt door het gevoel van ontzag en angst; de macht die in Egypte de natuur op zijn kop zette en op beangstigende wijze de Rietzee splijtte wordt voor dit volk van slaven omgezet in gevoelens van welbehagen, mededogen en liefde wanneer Gods macht ‘zich in hun binnenste gaat ophouden’.

Laat ons deze abstracte theologie in voor ons hanteerbare werkelijkheid omzetten. Net als onze voorouders staan ook wij vol angst en beven voor de machten die ons bedreigen. De wereld is inderdaad een gevaarlijk oord en zijn gevaren worden voor ons uitvergroot door de onheilsprofeeten, personen die alles wat maar enigszins fout kan gaan erbij halen en wier raad zich baseert op een politiek van angst. In plaats van de afstand en afzondering tussen ons te verkleinen door de anderen dichter om ons heen te trekken en daarmee de God ‘die in hen verblijft’ aan te spreken, maken ze de kloof alleen maar groter tussen onszelf en hen die wij vrezen. Met als resultaat dat zij ons politieke ‘Gouden Kalveren’ willen laten fabriceren als bescherming tegen de demonen om ons heen. Angst die nimmer afneemt omdat en zolang de hele constructie gebaseerd is op angst zelf.

Niet lang geleden werd ik op een huwelijksreceptie klem gezet door zo ’n profeet. Een vrouw die mij aan een kruisverhoor onderwierp over betrokkenheid van mijn gemeente met de interreligieuze dialoog. In een notendop kwam haar argument erop neer dat de Islam in essentie een godsdienst van geweld is, dat elke dialoog met moslims in het beste geval naïef en op z’n slechts oneerlijk en/of egocentrisch is en dat joden, die zich met moslims willen verstaan zich tot *dhimmis* laten maken en zo zichzelf en ons volk slaafs vernederen.

Ik ben deze vrouw dankbaar voor haar college over de diepere drijfveren van Islam en van de *dhimmitude* van joden die proberen met moslims te communiceren. Zulke interacties maken het mij mogelijk mij opnieuw te bezinnen op de *mitswot* in mijn eigen traditie. Inclusief de inrichting van de *Misjkan*, een innerlijke verblijfplaats van God waar ik de vreemdeling (deze vrouw niet uitgezonderd) van aangezicht tot aangezicht kan ontmoeten.

Omgaan met vreemdelingen is zelden eenvoudig; het is vaak bedreigend. De Tora leert mij

dat we alleen kans hebben om onze angsten te overwinnen en om te zetten in een positieve energie als we ons om de vreemdeling bekommeren en een wisselwerking met hem aan gaan. Om hem daarmee als een menselijk wezen van een eigen persoonlijkheid te voorzien. Door *keroev*, het naderbij laten komen van de vreemdeling hebben we die mogelijkheid. De makkelijke manier, de politiek eenvoudigste en meest praktische is er een waarin we ons overgeven aan de angst. Dat lijkt logisch omdat het overeenstemt met onze instinctieve neiging de vreemdeling buiten te sluiten en hem daarmee tot vijand te maken. Een veel moeilijker manier is om tegen dit soort reflexen in te gaan, ons voor deze vreemdeling open te stellen, hem/haar bij ons thuis uit te nodigen, met hem/haar in gesprek te gaan en te benaderen. Met als gevolg dat de vreemdeling niet langer vreemd is. En dat de macht die zo bedreigend leek zolang die zich 'daar ergens buiten' bevond, in ons zelf kan worden omgezet in het besef van menselijkheid die we met elkaar gemeen hebben.

Dit is geen sprookjes- of goedgevoel theologie. Het heeft veel inspanning en zorgvuldige overwegingen nodig. We stappen er met open ogen in. Het leidt ons er stap voor stap toe om al onze oh-zo-redelijk aandoende angsten in te ruilen voor uit mededogen geboren hoop en verwachting.

Lijken we niet allemaal op die dame die me belaagde op die bruiloft? We zijn immers allemaal wat bangig. Dit is de overweging waarmee Troema ons confronteert:: Zijn wij, ongeacht onze onzekerheid in staat een *Misjkan* te bouwen, een geheiligde ruimte in ons hart die uit Gods ontzagwekkende macht kan putten om ons te helpen onze angsten te transformeren naar gevoelens van intimiteit en hoop?